

НЕ ЗАБРАВЯЙТЕ, НО НЕ ОТМЪЩАВАЙТЕ!

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 21 • год. ХСVII • 15 ноември 2019 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

БЕЗПРЕДЕЛЪТ НА РОДОЛЮБИЕТО

В препълнения салон на БАН на 22 октомври т.г., бе представена най-новата книга с публицистика на Елена Алекова „Родопа е предел“. В нея писателката, съчетала силата на конкретни факти с пламтящото слово на поезията, разобличава и доказва историческите фалшификации за българите-мохамедани, които мнозина заинтересовани „учени“, чужди институции и централи, се стремят да представят като родопски турци. Книгата е издание по инициатива и личното предложение на председателя на Съюза на тракийските дружества в България Красимир Премянов и на акад. Георги Марков – съпредседател на Дружба „Родина“. В своите

встъпителни думи големият български историк акад. Георги Марков, посочи книгата „Родопа е предел“ като явление и пример на отпор срещу системната пропаганда на отродителите, която не спира да бърка с мръсни ръце в душата на родопчани, и която се опитва да ги разделя и противопоставя в интерес на чужди сили. „Публицистиката на Елена Алекова, заяви той, съчетава силата на фактите с плама на поезията, което я прави истинска и четивна. Авторката е толкова убедителна в правотата си, и я предава така убедено на неизкушения от тематиката читател, че той чувства и разбира преमेждията в съдбата на родопските българи. Аз се надявам, че всеки, прочел тази народополезна книга,

Книгата на Елена Алекова „Родопа е предел“ бе представена в препълнен салон в БАН

когато се озове във външните Родопи, ще погледне с други очи и на природата, и на историческите паметници, и на своите сънародници в планината на Орфей. Придобитите знания ще спомогнат за усилването на българщината, от която толкова много се нуждаем в епохата на всеядната глобализация, за да можем успешно да римувате Отечество с Човечество.“

За книгата на д-р Елена Алекова проникновени и задълбочени изказвания направиха проф. Атанас Семенов, който заяви, че в тази книга поетесата с нежна душа носи сили на хайдутина. Книгата е значителен труд, в който се съчетават успешно изследователския характер с художествеността, за да се утвърждава на-

ционалната идентичност. Говориха също така съпредседателят на фондация „Тангра-ТанакРА“ Димитър Димитров, изявеният експерт по етническата проблематика юристът Мирослав Попов, радио-журналистката Росица Василева от програмата „Хоризонт“ на БНР.

Препълнената зала на БАН посрещна и изпрати с аплодисменти писателката Елена Огнянова – изтъкната народоведка и фолклористка, която от висотата на своите 91 години произнесе пламенни слова за родолюбието, за народния епос и планината Родопа – пазителка на българщината.

Водещият на това знаменателно събитие Красимир Премянов, откри родолюбивото дело на Съюза на тракийските дружества и подчерта плодотворната им съвместна дейност с Дружба „Родина“. Той определи каменната твърд на Родопа като крепост на българщината и предел отвъд чертата на който минават фронтовите линии на подвига и непоколебимостта на такива изтъкнати герои като Капитан

Петко войвода, чийто образ не изтлява в паметта на народа. Красимир Премянов съобщи, че по инициатива на Тракийските дружества, предстои да бъдат открити два паметника на Капитан Петко войвода. Първият – на 16 ноември – дело на скулптора Стойко Тодоров, на контролен граничен пункт „Капитан Петко Войвода“, а на 18 декември – в София, в Борисовата градина, в алеята на бележитите българи ще бъде издигнат бюст-паметник на Войводата – дело на скулптора Валентин Старчев.

В своето прочувствено слово д-р Елена Алекова очерта основните будителски идеи в своята книга „Родопа е предел“ и сърдечно, и поименно благодари на всички, които са я окуражили в това начинание и са спомогнали книгата да бъде отпечатана. В залата, сред множеството почитатели и приятели на д-р Алекова, бяха писатели и учени, офицери и държавници като ген. Ангел Марин – бивш вицепрезидент на Република България, генералите Тодор Бояджиев, Стоян Топалов и голяма група представители на тракийската общност.

Вълнуващ акцент в това тържество, състояло се в навечерието на Деня на народните будители, бе участието на прославения изпълнител на народни и авторски песни Илия Луков, който изпълни от трибуната на голямата зала на БАН, покъртителните със своя драматизъм песни за Апостола на свободата Васил Левски и за Кара Али – българо-мохамеданинът – комита, чиято последна воля преди смъртта е била да бъде погребан с комитските си одежди. „И двете песни, под черта Илия Луков, са по текст на д-р Елена Алекова“.

От името на СТДБ заместник-председателят на Централното ръководство Краснодар Беломорски връчи на д-р Елена Алекова възпоменателният медал „175 години от рождението на Капитан Петко войвода“ за нейния принос в защита на българщината.

ВОЙВОДАТА РУСИ СЛАВОВ – ЗАКРИЛНИК И СПАСИТЕЛ

Доц. д-р Георги Йорданов: Родовият корен задължава

стр. 4

КОНГРЕСЪТ НА САЩ ПРИЗНА АРМЕНСКИЯ ГЕНОЦИД

Камарата на представителите на Конгреса на САЩ одобри с голямо мнозинство – 405 гласа „за“ и 11 „против“ резолюция за признаването на геноцида над арменците в Османската империя.

В документа се посочва значението на това да се почита паметта на жертвите на арменския геноцид чрез официалното му признаване. Това бе първият път, в който в US Конгреса се подлага на гласуване на такава резолюция. В продължение на десетилетия американски конгресмени са обсъждали подобна резолюция, но те никога не са стигали до вот. Престъпното злодеяние, за заклеимяването на което основно конгресмени от Демократичната партия, но и от Републиканската, се борят вече 19 години, най-сетне получи адекватна оценка. И макар резолюцията да има препоръчителен характер, за потомците на оцелелите от кървавото деяние арменци – не само американските, но и живещите по целия свят, случилото е повече от знаково, носи морално удовлетворение и е безусловна победа за историческата истина.

Анкара реагира гневно на новината, като посочи, че резолюцията е „лишена от каквато и да било историческа или правна база“ и допълни, че това е „безсмислена политическа стъпка, насочена само към арменското лоби и антитурски групи“.

Турция признава, че мнозина арменци са били убити, но отрича да става въпрос за геноцид. Стотици хиляди арменци са убити или загиват от глад в османската кампания по масовото им депортиране. Според Анкара загиналите са 300 000, но според Армения те са 1.5 милиона. Ердоган се заклани с отговор на турския парламент, но предварително заяви, че Турция не признава резолюцията.

„ТРАКИЯ“ Е ВАШИЯТ ВЕСТНИК В „БЪЛГАРСКИ ПОЩИ“ ВИ ОЧАКВАТ
Каталожен номер 759
АБОНИРАЙТЕ СЕ!

РОДОПА ВАЕ В КАМЪК ПАМЕТТА

ЕЛЕНА АЛЕКОВА

Защо названието „българи мохамедани“

е най-удачно сред всички прозвища – локални или общи, за българите, изповядващи ислям?

Защото всички лъжи за тези българи, които се носят в публичното пространство от Освобождението до наши дни, са свързани с размиването и отнемането на народността им, а то запазва истината, че са именно помохамеданчени българи, а не някаква друга народностна група или, както днес е модерно да се казва, „етнос“. „Помаци“ преди Освобождението е било локално прозвище за българите в Тетевенско, а не етноним. И за първи път се споменава в османските архиви през 1873 г. По всички граматически закони за изграждането на българския език, и по-специално първа и втора палатализация, то произлиза от думата „мъка“ (диал. „мака“) и нейните производни „мъчен“, „помъчен“. „Помаци“, ще рече – „хора след мъката“, а не „помагачи“, както се мъчат да изтъкнат някои пишман „езиковеди“. Ще попитате: А защо „след мъката“? Ами защото приставката „по-“ образува и думи със значение на нещо, което е „след“: след „неделя“ например идва „по-неделник“, т.е. денят след

неделята...

Названието „българи мюсюлмани“ започна да се употребява след промяната през 1989 г. у нас, но не стана популярно. Казват, че било по-„коректно“ като название? Спрямо какво по-„коректно“? „Мюсюлмани“ ще рече – всеки човек, отдаден на Аллах и изпълняващ неговите повели, а „мохамедани“ значи последовател на пророка Мохамед. Спрямо какво „мохамедани“ е некоректно? Названието „българи мохамедани“ е историческо, нещо като работен термин, свързан именно с българите, изповядващи ислям, а не с всички поданици на държавата, вярващи в Аллах, сред които се срещат турци, татари, цигани и т.н. В този смисъл то е най-коректно, защото тушира всички тенденции за белязването на тези българи с думата *р а з л и ч н и* или *д р у г и* като народност по силата на формули от рода на „шом си мюсюлманин, си турчин“ или „шом си „помак“, си от друг етнос, макар и несъществуващ“. Впрочем, мюсюлманите някога са били наричани и „агаряни“, и „измаилтяни“, което идва от факта, че са потомци на робинята Агар или на Измаил, сина й от Авраам. Това не ги е направило по-малко вярващи или *р а з л и ч н и*, нито пък *д р у г и*. Да не говорим, че и трите названия

„помаци“, „българи мохамедани“ и „българи мюсюлмани“ са некоректни спрямо някои от потомците на насила или по принуда помохамеданчени българи – онези потомци, които са атеисти или признават съществуването на „нещо“, на „някаква висша сила“, без непременно да я обозначават с име. Защо всички тези названия са ненужни в ежедневието ни и политическото ни говорене?

„По принцип всички названия, обозначаващи потомците на насила или по принуда ислямизирани българи, в наше време са анахронизъм, нонсенс и нямат място нито в ежедневието ни, нито в политическото, нито в каквото и да е друго говорене. Защото са неоправдани. Защото са обидни. Защото разделят и отделят. Да не говорим, че повечето от българите в Родопите са атеисти и, главно, че днешната ни държава е светска и няма нищо общо с някогашната Османска империя, изградена върху принципите на исляма и деляща поданиците си на мюсюлмани (правоверни) и всички останали (неправоверни). Надявам се в скоро време проблемът с българите мохамедани (в частност „помашкият синдром“, който тресе някои вятърничави представители на „научните“ и „артистичните“ среди у нас и на юг от

Елена Алекова бе отличена с медал на Тракийската организация

нас) да отпадне от дневния ред на българското общество. Време е той да стане история и да остане в историята, както му се полага. А човекът – да се обърне към Бога не за да го видят и да му мерят капата, но с чисто сърце и с чиста душа, ако има потребност от Него, независимо какво е името Му (и неговото собствено име)“.

Планината...

Родоп е планина жива. Тя не само влиза в делника на родопчанина, не само определя съдбата му, не само кърпа паметта за предците му – в легенди и предания за местности, селища, събития, хора (Николай Хайтов например пише есе за запустялата нива Мустафа-Гоговото, което е вечен спомен за Гого, станал по

принуда Мустафа). Но тя дори вае в камък паметта и своите послания.

На корицата на сборника ще видите снимка с образа на Богородица с младенца, изваяна в камък наскреда в пустошта. Неръкотворна скулптура. Нарекох я „Родопската Богородица“...

„Планината пази истината и няма да я предаде на забравата. Въпреки алчността и зломислието на едни или нехайството на други, въпреки всички лъжи, измамничества и словесни еквилибристики Родоп пази паметта за това, което е било, и рано или късно – след ден, след години, след векове – я открива на хората, за които тя е насъщна и необходима. Нищо няма да изтрие

паметта, щом самата природа я съхранява. Нито лъжовни тези. Нито хитроумни „нови прочити“ и фалшификации на историята. Нито политически трикове. Нито дипломатически пируети. Нито „художнически“ хулиганства и посегателства. Нито зла воля. НИЩО! Някой ще разруши камъка с Родопската Богородица – планината ще я извае отново в нов камък, по-як от предишния. Друг ще заличи друго свидетелство – планината ще ги издълбае в нова скала, по-здрава от първата. Човек може да спечели битка с човека. Народ може да спечели битка с друг народ. Но никой не е спечелил и няма как да спечели битката с Бога“.

И най-сетне: защо – „Родоп е предел“?

Да оставим това, че българите мохамедани са съхранили езика си и родопският говор и досега си остава неадминат по чистота и благозвучие сред българските говори. Да оставим и това, че са съхранили спомена за страшното време в легенди и предания, за бастианите църкви и опожарените непокорни села, за юначествата и мъченичеството. Да оставим, че не са забравили християнските празници. Да оставим, че са втъкавали жаждата си по красота в най-невероятни шевици и багри – на китениците, халищата, постелките, чемерите и гулгите, елците и ризите, престилките и поясите, фустаните и потурите, чорапите, цървулите и терлиците си. Че са изливали болката и любовта си в невероятни по звучина и дълбочина на прозренията песни, та би могло с право да се твърди, че който не е слушал родопски песни, ставайки завинаги тежен пленник, той е пропуснал едно от чудесата на света. Родопските песни сякаш извираят от сърцето на планината тъкмо затова, защото родопци не просто обичат планината, а са се сраснали с нея. А то е нещо неизмеримо по-обремено и съдбовно от това да се вричаш в любов към нея – майката и закрилницата, родната стряха и родината. То е отдаденост докрай и завинаги. Вярност завинаги. Непрекклоненост.

Песента е свидетелство за проживения ужас, за незатихващата болка. В никой друг български край не са създадени такива песенни шедеври. Защото там, където има насилие, винаги се ражда съответстващо на силата му противодействие. Срещу ятагана се е вдигнала песента. И ето – ятаганът го няма, а песента е останала. И ще пребъде“.

В този именно смисъл Родоп е предел

Из словото на д-р Елена Алекова, произнесено на премиерата на книгата ѝ „Родоп е предел“.

ПОЧИНА ЕНЮ ДИМИТРОВ

С дълбока скръб съобщаваме, че на 26 октомври 2019 г. почина Еню Атанасов Димитров. Роден през 1940 г. в с. Зимовина, Хасковска област, Еню Димитров завършва Техникума по цветни метали в гр. Кърджали, а през 1967 г. се дипломира като инженер-металург, специалност „Цветна металургия“ от ВХТИ - София. Работи в ОЦЗ – Кърджали, а след завършване през 1971 г. на висшето си икономическо образование в ВИИ „К. Маркс“ в София става зам.- генерален директор по икономическите въпроси на ДАП в Кърджали.

Постъпва на работа в Министерството на външните работи през 1976 г. след завършване на Дипломатическа школа, където работи до 1998 г. От 1980 до 1984 г. е първи секретар в Посолството на Република България в Република Турция (Анкара). От 1986 до 1990 г. е съветник в Посолството на Република България в Либия (Триполи). След 1990 г. работи в Министерството на външните работи като зав. секция „Турция“ и като съветник по въпросите на енергийните и инфраструктурните проекти в дирекция „Юго-източна Европа“. Радетел на

тракийската кауза, той от 2000 г. до 2006 г. бе председател на дружество „Тракия“ в София, член на Централното ръководство на Съюза на тракийските дружества в България и на Тракийския научен институт. Еню Димитров бе

За семейството, приятелите и колегите, за всички тракийци остава незабравими спомени и пример за трудолюбие, всеотдайност и любов към България.

На опелото му в църквата на Софийските централни гробища бяха председателят на СТДБ Красимир Преманов и членове на тракийското дружество в София.

НАПУСНА НИ И ПИСАТЕЛЯТ АТАНАС ТОНЧЕВ

Нашият сътрудник, един от доайените на българската журналистика, писателят Атанас Тончев е починал на 94 годишна възраст. Роден е в село Дълбоки, Старозагорско. Завършва факултета по стопански и финансови науки на Софийския университет и още като студент е назначен за щатен журналист. И целият си живот посвещава на журналистиката и публицистиката. За него журналист без верую е като монах без вяра. Автор на 15 книги – първият му разказ в българския печат е публикуван преди 71 години, последната му книга е „Житийски истории от минало и от по-минало време“. Читателите помнят кни-

гите му „Бунтовна кръв“, „Бий барабанчик! Злочестата участ на Пеньо Пенев“, „Когато боговете се смеят“, „Попътни ветрове. Съксмях и присмех по света“, „Да си имаме уважението!“, „Докосване до съкровено“, „Литературни откровения“ и др. Автор е на разказа „Ревизорът в Сир“, писан и публикуван през 1949 г., в който разказва за оня епизод с Капитан Петко войвода през 1869 г. на остров Митилин, когато се представя пред коменданта на крепостта Сир като командващ офицер от турската армия, а войниците му са облечени като низами. Атанас Тончев е носител на златния медал „Капитан Петко войвода“.

НЕДЯЛКО КОМНЕВ НА 90 ГОДИНИ

Златен медал „Капитан Петко войвода“
с лента за ветерана на тракийското движение

Известният тракийски деец Недялко Комнев навърши 90 години. Роден е на 4 ноември 1929 г. в Хасково. Родителите му са бежанци от Беломорска Тракия – и баща му и майка му са от Доганхисар – родното село на Капитан Петко войвода. Завършва средно образование, след което става военнослужащ, но по собствено желание напуска и завършва Висшия институт за строителство и архитектура в София, специалност „Хидроенергийно строителство“. Работи в Енергопроект и в дирекция „Комунално стопанство“ в Столичната община – главен инженер. Участва в строителството на хидроенергийни обекти в Куба – два пъти по две години работи в

„Острова на свободата“. Завръща се отново в Енергопроект, след което е командирован в Афганистан. Проектант с опит, инженер с богати познания, търсен и желан в бранша, той е отличен професионалист, което доказва навсякъде, където е работил. Построено то с неговите усилия свидетелства за това.

Както сам разказва голяма част от живота му е свързан с тракийската организация. Участва на възстановителния 22-и конгрес, избран е за секретар на Съюза. Сега е член на Върховния комитет на СТДБ и председател на Клуба на ветераните.

На тържество в Тракийския дом в присъствието на членове-

те на Централното ръководство юбилярят бе поздравен най-сърдечно. Председателят на Съюза на тракийските дружества в България Красимир Преманов връчи на Недялко Комнев златен медал „Капитан Петко войвода“ с лента, поздравителен адрес и подарък. В поздравителния адрес до юбиляра се казва: „Искам да ви уверя, че оценяваме високо вашия дългогодишен достоен принос към тракийското движение и усилията ви то да се развива във времето и добива все по-голям авторитет и доверие в обществото. Благодаря ви сърдечно за несломимия ви дух, за вашето родолюбие, за предаността ви към тракийската кауза, за волята ви да съхраним

спомена за нашите деди и за героите на Тракия и че утвърждавате с работата си нашите ценности и приемствеността между поколенията. Благодарим ви и за дълбоката ви съпричасност към изпъл-

нението на отговорните задачи, които стоят пред нас и към които се присъединявате безкористно, допринасяйки със своя опит и житейска мъдрост. Пожелаваме ви крепко здраве, енергия и сили!“

ПИСАТЕЛЯТ КИРИЛ МОМЧИЛОВ НА 80 ГОДИНИ

Писателят Кирил Момчилов (Киро Момчилов Иванов), известен журналист и публицист, един от най-дейните сътрудници на вестник „Тракия“ навърши 80 години. Роден е на 10 ноември 1939 г. в село Горно Ябълково, Бургаска област. Средно образование завършва в околийското градче Грудово (сега Средец), а висше – машинно инженерство във Висшия институт по механизация и електрификация на селското стопанство – ВИМЕСС (сега Технически университет „Ангел Кънчев“) в Русе (1957–1962). Работил последователно като главен инженер на ТКЗС в с. Грозден и на МТС в Грудово, ръководител на сектор „Нова техника“ в ДСО „Агромашина“ – София.

От средата на 1966 г. се е посветил на журналистиката и публицистиката. Работи като редактор във в. „Работническо дело“, главен редактор на в. „Машиностроител“, коментатор във в. „Труд“, отговорен секретар на сп. „Интелектуална собственост“. Член е на Съюза на българските журналисти и на Съюза на българските писатели.

Автор и автор-съставител е на 15 художествени, художествено-документални и научно-популярни книги, сред които „Тодор Грудов. Биографичен очерк“, (съавтор Стефан Драганов, Изд. на БКП, 1966), „Татко и снегът. Разкази“ (изд. „Българ. Писател“ 1968), „Има една песен. Повест-хроника за То-

дор Грудов“ (съавтор Стефан Драганов, изд. „Народна младеж“, 1973), „Запустялата колиба“ (изд. „Българ. Писател“, 1977), „Заповедите на един цар. Приказки от Странджа“ (изд. „Народна младеж“, 1980), „Мъдра баба. Гатанки от Дядо Благо“ (изд. „Български художник“, 1981), „Странджа вечно ще го помни. Сборник с документи за Тодор Грудов“, (изд. „Народна младеж“, 1982), „Септемврийски пламъци в Странджа. Сборник с документи и спомени на участници в Септемврийското въстание от 1923 година“ (изд. „Народна младеж“, 1983), „Безстрашните синове на Странджа“ (изд. „Отечество“, 1984), „Ясен месец веч изгрява“. Странджански народни песни за Илинденско-Преображенското въстание“ (издание на „Център за еврообразование и наука“, 2013) и др. Последните две книги са „Есета за личности и събития“ в две книги (издание на „Център за еврообразование и наука“), които съдържат есета за бележитите тракийци Стефан Караджа, Атанас Узунов, Антим I, Георги Кондолов и Светослав Мерджанов в книга първа, и есета за тракийските книжовници Петко Росен, Христо Силянов, Константин Петканов, Минко Неволин, Иван Карановски и Стоян Шангов в книга втора.

Читателите се спомнят неговите статии в вестник „Тракия“ „Народните песни – летопис на кървавото лято на 1903 г.“, есетата му за Яни Попов, Георги Попстаматов, Георги Попаянов, Стоян Шивачев, Дядо Благо, Димитър Богов, Христо Фотев, Янаки Петров, проф. Никола Великов и много други. От тяхно име им благодарим за мъдро написаните портрети на героите на тракийските борби и тракийските книжовници, за защитата на тракийската кауза в бойката му публицистика.

Той е писателят, който с ярко, образно и проникновено слово отразява миналото на Странджа и нейните герои, но едновременно с това остава верен на документа, на факта, така че изобразяваните от него личности и събития са не само живи, но са достоверни, защото Кирил Момчилов винаги по следите на истината. От перото на писателя се родиха и най-добрите популярни четива у нас за големите български учени и изобретатели, в „водите“ на науката и техниката Кирил Момчилов плува сигурно. Негова „слабост“ е и руската литература и нейното проникване у нас. Той е и несъмнен майстор на интервюто.

В едно интервю пък с него заявя, че след хляба най-голямото откритие е книгата. Пожелаваме му нови книги! И здраве и висок дух!

Честит юбилей!

ЧЕСТИТ ДЕВЕТДЕСЕТ ГОДИШЕН ЮБИЛЕЙ!

На баба ЕЛЕНКА ВЪЛЧЕВА от с. Сотирия, област Сливен. Обична, всеотдайна, горда и достойна потомка на тракийски бежанци. Родена през 1929 г. в с. Княжево (някогашното Сахлий), община Тополовград, област Хасково. Отгледана и възпитана от своите прекрасни баба и дядо – тракийски бежанци от Лозенград, Източна Тракия, за които с преклонение разказва ли, разказва... Затова и с огромна радост приема доставеният ѝ от нас вестник „Тракия“ и не секва огромното ѝ желание да го чете, препрочита с интерес от край до край. Засега без очила! Чете и книгите за Тракия! Достопепна жена! Пожелаваме ѝ от все сърце здраве, дълголетие и сили и още много, много години да се радва на деца, внуци и правнуци и хубавините на живота.

Приятелите от Тракийско сдружение „Национална инициатива „Завръщане към корените“ и „По обратния път на дедите ни“.

ВОЙВОДАТА РУСИ СЛАВОВ – ЗАКРИЛНИК И СПАСИТЕЛ

Той е патрон на тракийското дружество в Пловдив

Русьо, сербез Русьо,
Русьо, наш войвода!
Колко тихо стъпваш,
Колко бързо ходиш!
Колко ти прилягат
тези нови дрехи!
Колко ти отива пушката - мартинка!

Дай команда Русьо,
бомби да приготвим!
Бомби да приготвим,
пушки да напълним!
Пушки да напълним,
саби да наточим!
Саби да наточим,
и ками хайдушки!

Че ще има сватба,
сватба харамийска;
за народ поробен,
за земя тракийска!
Русьо, сербез Русьо,
Русьо, наш Войвода!
Бързай, Русьо, бързай!
Тракия ни чака!

Така народната песен увековечава Руси Славов, тракийски войвода, чието име не се споменава отчетливо в днешната ни историография. Ореолът му на народен за-

крилник и спасител изгрива през есента на 1913 г., когато след изтеглянето на българските войски от Одринска и Западна Тракия хиляди българи стават жертви на турския погром, а селата им са опожарени. Войводата Руси Славов заедно с друг ревностен съратник, войводата Димитър Маджаров, организират въоръжени чети, които в продължение на три месеца при крайно тежки условия, ожесточени сражения и скъпи жертви успяват да преведат на българска територия десетки хиляди бежанци. Кървави дири чертаят пътя на тежкия бежански керван от Дедеагач до река Арда, тогавашната граница с България.

На самия бряг, застанали в засада, башибозуци и аскери подлагат на жестока сеч жени, деца и старци. Придошлите води на реката стават алени. И само свръхусилията на доблестните войводи спасяват хиляди тракийци от неминуема гибел. Тези паметни събития в Беломорието не са единствени в бурния живот на Руси Славов. Съвсем млад (роден е

на 11 май 1884 г. в Нова Загора), само на 19 години, той се включва в четата на Михаил Герджиков през 1903 г. и се сражава в дните на Преображенската епопея.

По-късно подава молба за служба на турската граница, за да подпомогне изграждането на местни въстанически комитети в тези райони. През 1912 г. по време на Балканската война организира чета от доброволци, която води редица сражения и освобождава гр. Софлу, а по-късно взема участие и в шурма на Одринската крепост. Раняван многократно, лекуван във военни болници, Руси Славов не се предава пред физическите страдания. Включва се в отчаяната съпротива на българското население срещу отнемането на Западна Тракия в полза на Гърция.

Заселвайки се в Пловдив през 1923 г., той дейно участва в живота на Тракийската организация и във формирането на Вътрешната тракийска революционна организация за борба срещу гръцката окупация. В дома си дава убежище на бежанци и на антифашисти, преследвани от властта. Завършва дните си в Пловдив на 2 декември след тежко боледуване през 1937 г. В последния му път войводата Руси Славов е изпратен от толкова много тракийци, че се изпълва целият площад.

Десетки бежанци скърбят за народния закрилник, припомняйки славния му път от Петрова нива до трагичната съдба на Беломорска Тракия, която се превръща в негова лична участ и борба.

Може ли да изчезне безследно от народната памет онзи, за когото се стъкмява народна песен и се пее:

Години се разбъркаха,
дарове се закараха,
за Анадола башибозуци
народа караха...

Маджаров напред вървеше,
след него Русин войвода.

Митрю ми страшен войвода
на турците си пътя пресече!
Народът в България скриха,
старо и младо спасиха!

ДОЦ. Д-Р ГЕОРГИ ЙОРДАНОВ

Човек е жив, докато са живи спомените за него.

Роден десетилетия след кончината на Руси Славов, доц.-д-р Георги Йорданов, председател на тракийското дружество „Войвода Руси Славов Пловдив“, сподели своята оценка за тази личност, белязала рода му със своята известност и признателност сред българите от Беломорска и Одринска Тракия, свои мисли, предизвикани от връщането към спомена за този бележит българин.

„В съзнанието ми образът на Руси Славов се оформя от разказите на роднини, от прочетеното за него, от почителното отношение на тракийци към мен, когато разберат за роднинството ми, макар да нямам никакви заслуги за това. С времето осъзнавам отговорността, която съм наследил.

Моят дядо Георги е първи братовчед на Руси Славов по бащина линия. Руси Славов е роден в Нова Загора, но той е свързал живота си със съдбата на неправданите тракийски българи, останали извън границите на България. Впоследствие няколко семейства от рода ни се сродяват с бежанци, приемат тежката им участ за своя съдба. За мен тези хора са издържали проверката на времето си, съхранявайки се като българи. Крепеше ги

РОДОВИЯТ КОРЕН ЗАДЪЛЖАВА

надеждата и копнежът, но умряха с нереализираната си мечта да се върнат по домовете си. Прекланям се пред силния им дух, който се опитваха всячески да предадат и на нас децата.

За мен Руси Славов е исполин по дух. Удивява ме ранното му съзряване, чувството му за съпричастност към онеправданите, желанието да е там, където има нужда от помощ. Едва седемнадесет годишен се сражава в Преображенското въстание 1903 г., участва в Одринската битка, тежко раняван много пъти и недоизлекувал се, отново и отново намира начин не само как да се включи в борбата за националната кауза на България, но и да я оглави. Руси Славов няма фигура на водач, видът му не издава физическа сила, той е с крехко здраве, много пъти боледува от тежки за времето си болести.

Но той е човек на действието, който със своята решителност в трудни моменти, с присъщия му пъргав ум и прозорливост респектира и увлича другите след себе си. Особено ярко това проличава в блестящо осъществената операция по пленяването на Явер паша, защитата на населението при Ятаджик, при всяко сражение с неприятеля. Никой не го е учил на дипломатия и държавнически умения, но Войводата умело търси и съгласува своята революционна дейност с официалните български институции. Тракийската организация има своята стройна организация и тактика, заслуга за които има и Руси Славов. Неговите чети на всеки етап действат съгласувано с българската армия и власти.

Преживяното с българите от Беломорието в жестокото време на оцеляването им го водят до решението да избере

за дом на семейството си Дедеагач по време на реокупацията през 1918 г., където се връщат голяма част от оцелелите българи. Откъде се вземат у този човек познания и мъдрост, настойчивост и гъвкавост в едно ново за него прище-възстановяването на духовните ценности за българите – църквите и училищата в опустошените от турските власти села и градове. За удивително кратко време той успява да организира възстановяването на десетки български църкви и училища в Софлу и околностите. През този сравнително мирен период се извяват и други неподозирани неговии качества. С присъщата му предприемчивост той се занимава с търговия, успявайки да осигури прехраната на семейството си и мнозина други. Уважават го за честността и коректността му.

Руси Славов и съратниците му са възпети в песни като защитници на българите от турците. Мен ме занимава въпросът дали днес българите разбират и оценяват далновидността, мъдростта на тогавашните водачи на българи и турци да се съюзят в Българо-турска вътрешно тракийска революционна организация (БТВРО) срещу новия враг-гръцката инвазия в Беломорието, последвала след решението на конференцията в Сан Ремо, Западна Тракия да се предаде на Гърция. Кой е учил тези хора на демократично мислене, че обявяват Българо-турска Гюмюрджинска автономия под покровителството на Лигата на народите с републиканско устройство в онази 1920 г., има ли някъде

другаде пример за етническа толерантност като тази, да се съюзиш с петвековния си враг с още незарасналите рани – такива въпроси си задавам, разлиствайки спомените за онова тежко за българите време. Тракийските войводи са съзнавали, че за политическите решения не са виновни мирните хора, нещо, което и днес не се удава на мнозина политици. Тракийските войводи са спечелили уважението и любовта на обикновените турци и гърци, както е било и при Капитан Петко Войвода, със своята човечност и чувство за справедливост. Това за мен е рецептата да се стапят наслоените във времето историческа обремененост и омраза, за да се решават съвременните проблеми на хората, еднакви за всички етноси.

Дедите ни издържаха изпитанието на войните в началото на 20 век достойно. Руси Славов е ярък пример как във всяко време и обстоятелства човек може да намери верния начин да помага на нуждаещите се. След заселването на семейството му в Пловдив през 1923 г. неговият дом е отворен за всеки, търсещ помощ. Не крие левите си убеждения и, без да е партиен член, приютава нелегални.

Нашето мирно поколение е призвано да защитава идеалите на дейците като Руси Славов в други условия. Съюзът на тракийските дружества в България (СТДБ) успя, според мен, да напира пулса на нашето време със стратегията за развитие на Еврорегион „Тракия“. Приемам и като свой дълг осъществяването на мечтата на дедите ни за Тракия без граници.“

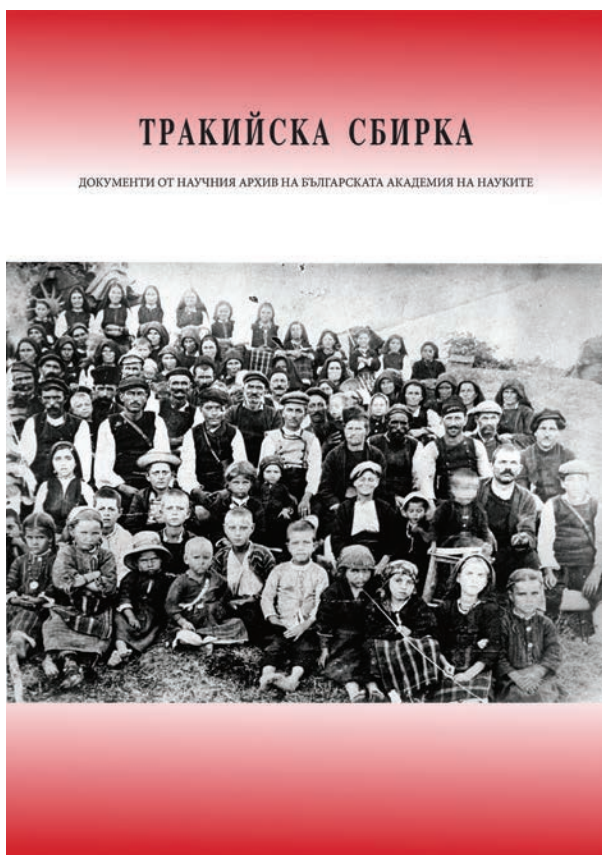
■ Пред паметника на войводата в Маджарово

ИЗЛЕЗЕ КАТАЛОГ НА „ТРАКИЙСКАТА СБИРКА“

Съюзът на тракийските дружества в България, Тракийският научен институт и Научният архив на БАН издадоха опис на документите, които се намират във фондовете на Научния архив на Академията. Книгата се нарича „Тракийска сбирка“ и тя представя част от богатото академично документално наследство, съхранявано там.

Сбирката има изключително историческо, научно, културно значение с дългосрочно справочно действие. Тя съдържа материали от историята на Тракийската организация в България от създаването ѝ в края на XIX век до разформироването на Съюза на тракийските културно-просветни дружества през 1977 година. Запазени са устройствените документи и спомените за основаването на Тракийския научен институт. Той е създаден да издири материали и опише миналото на българските земи в Източна и Западна Тракия. Негова основна

Описът на документи в Научния архив на БАН е пътеводител към богатата история на тракийското движение

ТРАКИЙСКА СБИРКА
ДОКУМЕНТИ ОТ НАУЧНИЯ АРХИВ НА БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

от новите условия на живот в България. В резултат на дългогодишната дейност на този институт днес ние разполагаме с най-богатата изворова база по темата. Хронологичните граници на документите в сбирката обхващат периода от края на XIX до деветдесетте години на XX век. Каталогът разкрива съдържанието на 37 фонда, едни от тях са за историята и дейността на Тракийската организация преди и след 9 септември 1944 година, както и на съпътстващите организации Тракийския младежки съюз, фонд „Тракийско дело“, има също така трудове, спомени, рецензии, документи за проучване миналото, бита, културата, традициите, езика на тракийските българи, техните борби. Има лични фондове на дейците на тракийското революционно и културно-просветно движение като

на Капитан Петко войвода, Иван Орманджиев, Станимир Попов, Мара Михайлова, Анастас Разбойников, Минко Неволин, Димитър Попниколов, Ламби Данаилов, Георги Згрипаров, Христо Настев, Никола Спиrow, Димитър Груев, Тодор Браянов, Петър Родопски, Хараламби Етакчиев, Панайот Маджаров, Надежда Недкова и др.

Началото на фонда обхваща документи на тракийската организация до 9 IX. 1944 година, като най-много са материалите за софийското дружество „Одринска Тракия“. Следват документите – уставни, правилници, протоколи, писма на тракийската организация след 1944 година и материали за дружествата „Тракия“ в София и Пловдив. В отделни фондове са Тракийския младежки съюз, Тракийския научен институт и фонд „Тракийско дело“. Фонд 5. е с преводни документи от турски и гръцки за историята на Тракия в края на XIX век. Фонд 6. е „Трудове, спомени и документи за Преображенското въстание“. В отделни фондове са „Спомени, очерци и

документи за събитията от 1903 до 1913 година, както и за участието на тракийци в Балканската война и събитията от 1913 до 1928 година. Фонд 10 е „Работническо и антифашистско движение в Тракия“, Фонд 11. е „Говорни и селищни проучвания“. На българомохамеданския въпрос е отреден Фонд 12., Фонд 13. е за тракийското песенно творчество, а Фонд 14. за литературните произведения за Тракия. Останалите до Фонд 38. – „Фотоматериали“ са лични фондове, за някои от които споменахме, а последният Фонд 39. е с документи за покупко-продажби на недвижими имоти от тракийската организация..

Изключително ценна част от „Тракийската сбирка“ са спомените, рецензиите и документите за революционните борби на тракийските българи. Значителен обем материали е събран за говорните и селищните проучвания и за тракийското песенно творчество. Тук е най-богатата колекция от автентични тракийски народни песни. Събраният архив има не само българско, но и общобалканско значение. Въвеждането на „Тракийската сбирка“ в научен оборот дава възможност с аргументите от миналото да градим мостове, да отваряме границите за духовно общуване на трите части на Тракия, които днес са разделени между три държави.

НОВА КНИЖКА НА СБОРНИК ТРАКИЯ

Излезе том IX на Сборник Тракия, издаване на Тракийския научен институт – филиал Хасково. Този том е посветен на 100 годишнината от позорния Ньойски диктат. На Ньойския договор е посветена статията на Стоян Райчевски, в която ще усетим мащабите на протестите в Беломорска Тракия против несправедливите каузи, родени в Ньой. Поместен е и албум „Българските храмове в Беломорска Тракия 100 години след Ньойския диктат“ от Димитър Шалапатов. Той е автор и на очерка „Дервент – кратка история на славното село“ и изследването „Българските християнски селища в Западна Тракия“, което освен историографско четиво е и отличен справочник. Развитието на Тракийския въпрос в дипломатическите отношения след Ньойския договор (1919-1922) е темата на изследването на проф. Калина Пеева.

След гръцката окупация в Западна Тракия се организират турско-български чети в т. нар Тракийска армия, командвана от Фуад бей и кап. Бояджиев. За тези чети и за характера на тракийската революционна организация и нейните действия през 1919 до 1928 г. разказва д-р Красимира Узунова от РИМ-Хасково. За „Интернираните западнотракийски българи из островите на Бяло море и Тесалия през 1923–1925 година от гръцките военни и административни власти“ пише Калина Черванюк. Народопсихологическото изследване на проф. д-р Георги Янков привлича вниманието на читателя още със заглавието „За добродетелите на тракий-

ските българи“. Д-р Виолета Костова от РИМ-Хасково се спира на „Мирната конференция в Париж (29 юли-15 октомври 1946 г.) и тракийската емиграция в Хасковския регион“. Поместени са снимки от изпращането на тракийската делегация за Париж, в която са войводата Димитър Маджаров, Ламби Данаилов, Никола Спиrow, Петко Караделков, Никола Костадинов, както и от манифестации на тракийци в Хасково. Истинско откритие е разработката „Руските емигранти помагат на тракийските беженци – техни братя по съдба“ от Милен Вълчев.

Румен Иванов описва селищата с българи мохамедани в Източна Тракия. Неговото изследване не само ни напомня за изселените помаци в днешна Турция, голяма част от тях са запазили езика и обичаите си, но българската държава не проявява никаква интерес към това огромно българско малцинство. Вместо това протурските Европейски институт „Помак“, информационната агенция „Помакнюз“, журналистът отродител Георги Зеленгора и др. активно работят за отчуждаването и денационализацията на нашите братя помаци, както у нас, така и в Турция.

В рубриката „Съвременници и потомци разказват за събитията в Тракия“ са поместени материали за живота на Стана Шабанова „В Беломорска Тракия след Ньойския диктат“ „Армаганският обир“ от

ТРАКИЙСКИ НАУЧЕН ИНСТИТУТ
ФИЛИАЛ ХАСКОВО

СБОРНИК
ТРАКИЯ
том IX

Хасково
2019 г.

Кирил Сарджев, „Погромът в Евренкой, Гюмюрджинско – 1913 г.“ от Трендафил Василев, „Я съм българин. Животът на Вълчо Малкуев Капшов“ от Пенка Генева. Поместени са и рецензия на д-р Елена Алекова

за том седми на сборник „Тракия“, отзив на писателката Мина Карагьозова „За родината, смъртта и паметта“ за романа на Никола Инджов „Възречени от Манастир“. „Не смъртта е смърт, а забравата. Родината не е място, а памет, не е родина родината, заради която убиват, кръвта не се измива с кръв – това са една малка част от внушенията, художествено защитени в тази изстрадана книга.“ – пише тя. Рубриката напомня и за новата книга на Стоян Райчевски „Момчил войвода“ в авторитетната поредица „Дълг и чест“ на издателство „Захарий Стоянов“. За вестник „Тракийска дума“, който започнал да излиза през 1945 г. в Хасково, но живял кратко, разказва Златка Михайлова. На неговите страници има спомена за подвига на тракийските войводи Димитър Маджаров и Руси Славов, има материали за Парижката мирна конференция, редове за жената-тракийка, отразен е Денят на народните будители. Пак там се отбелязва и десетгодишнината от смъртта на Тома Измирлиев (Фома Фомич), който „дълго време работи на културното поле на Хасково“. И ето че най-интересният материал в този том на сборника е посветен тъкмо на него – „Тома Измирлиев – хасковецът, родом от Кукуш“ от д-р Йордан Нанчев. Накрая на написаното с вдъхновение за „шегобиеца“ и неговото творчество, авторът изказва съжалание, че в Хасково няма дори паметен знак на къщата, в която е живял и писал книгите си Фома Фомич.

ПЕТКО КИРЯКОВ – РОДОПСКИ ВОЙВОДА (1844–1900)

СТ. Н. ШИШКОВ

(Продължение от предишния брой)

Лятото и зимата минали за Петко с нетърпеливи и мъчителни очаквания за резултатите от пламналата Тракийска долина и нечуваните зверства, що се извършили над известните въстанили български покрайнини. Щом се пукнала обаче пролетта, и Петко наново се вестил и дал да се разбере, че ще продължава стария си обичай и тоя път с по-голяма енергия и с по-укрепнала надежда за по-честито бъдеще. Особено Петко станал енергичен и въодушевен в борбата, що със своите скромни сили водел, след като се обявила Руско-турската война.

Наистина, източния и южния край на Родопите, които съставлявали центъра на Петковото господаруване, за щастие, бяха очувани от таква жестокости, каквито се извършиха в Батак, Перушица и другаде, обаче единичните пакости и преследвания от наежените и озверени турски власти изобилвали всякъде, дето има българско население в тия места. И Петко съсредоточил главното си внимание и енергия да намалява и възпира тия пакости и в случаи на по-голяма катастрофа да се помъчи да я обезсили. „Когато се научихме, че русите са минали Дунавът, не можехме да се поберем в себе си от радост, казваше покойният; и първото нещо, което направихме, беше да пратим въськ и масло на черквите и околните села и от сърце се помолихме Богу, за да дарува победа на храброто руско войнство“.

Петко увеличил своята дружина на около 60 души момчета и продължавал преди всичко своята опитана вече тактика: навсяко какво и да е нападение от страна на турските власти, бееве и други подобни елементи над невинното население без разлика на вяра и народност, Петко отплащал със същата монета тройно и петорно.

През цялата 1877 г. Петко е имал следните по-важни схватки с потери от заптии и башибозуци: на 15 март, с.г., в планината Чобандах, Дедеагачко; на 13 юни при селото Павлюкюпрюсю, Узункюпришко; на 23 юни в гората Домузбужак, Ипсалска каза; на 20 юли при махалата

Куручай, Скечанско; на 10 август в планината Шапкъна, Димотишко; на 31 август в планината Бозтебе, Дедеагачко; на 18 септември в план. Боазнидже, Дедеагачко; на 10 октомври в план. Чобандах, Дедеагачко; на 23 октомври в местността Мармара, Маронско, и на 6 декември при селото Ташлъкдере, Дедеагачко. През цялата година в гореизброените схватки Петко изгубил 4 убити момчета от дружината си, 5 ранени, а в това число два пъти бил раняван и сам той. В схватката при Ташлъкдере П[етко] зел пленници 3 турски офицери с едно знаме и цяло отделение пеши войници, които обезоръжил, па ги освободил, за да не ги храни.

Когато победоносните руски войски минаха Балкана, превзеха Пловдив и прекъснаха пътя на разбитата Сюлейман-пашова ордия, която нахлу да бяга където и очи видят през покритите с тежка зима Родопи за Беломорския бряг, Петко войвода със своята дружина бил вече завладял и очистил от башибозуци и власти Маронската и Ференска околности и дори бил наредил и временно управление в тях, като чакал с отворени обятия русите, за да им предаде усвоеното от него царствиче. В тоя случай Петко указал ценна услуга в източния и югоизточния краеве на Родопите на окупационните руски войски, а още повече на българското население там, което сигурно имаше тежко да си пострада от бягащите турски войници и бежанци турци и башибозуци. Тая услуга на Петко е била оценена и от Главната квартира на действующата руска войска, та сам главнокомандующият, Великият Княз Николай Николаевич, извикал Петко в Одрин да го види лично.

След примирието Петковото царствиче оставало вън от демаркационната линия и поради това Петко му предстояла тежка задача: да запази българските села от опустошаване, тъй като руските окупационни войски не можели вече да направят нищо в тия места след примирието, което ги свари далече от тях. След прочутата Маронска битка, която покойният Хр. П. Константинов в особена книжка описа (Маронската битка в 1878 г.), Петко постоянно се навъртал

с дружината си из Димотишко и Гюмюрджинско. Тукатси след подписването на С. Стефанския договор от Цариград, па може би и от другаде, било тайно подшюшнато на видната част от турското население, бежанците турци и гърците да се организира надлъж из Родопите въстание, сигурно с цел да улесни задачата на коварната дипломация в предстоящия Берлински договор за осакатяването на С. Стефанския и откъсването стратегичните Родопи – здравата храна на Беломорското крайбрежие – за Турция. Това мохамеданско Родопско въстание беше предводителствувано от англичанина Сенклер с цял щаб полаци и други подобни елементи, Джанаварлията Исмаил ага от Кърджалийско и Керим паша, известен помашки бабаитин от Тъмрешко. Додето въстаниците сновяха зад демаркационната линия, руските войски не можеха да им направят нищо. Ето защо поръчано било Петко му със своите момчета да образува контра дружини, на които ако обстоятелствата не спомагат да сторят друго, то поне да се помъчат със запаване от опустошаване останалите на произвола на съдбата християнски села, които съвпадали в района на въстаниците. Петко бързо увеличил своята дружина на около 500 момчета, въоръжил ги добре и сполучил да очува от разорения много села. От март до юли 1878 г., Петко имал много кръвопролитни схватки, от които по-бележити са били следните: а) на 8 март известната вече Маронска битка, в която Петко бил с 45 момчета срещу три табура турска войска и отделно башибозуци. Петко изгубил в тая схватка 6 души убити и ранени, а турците – 72 души, б) на 18 март при местността Жанчешме, Маронско, Петко бил с 70 момчета срещу два табура войска; в) на 29 март при селото Каракаля, Ференско; г) на 13 април в планината Китка, Димотишко, Петкови 200 момчета срещу 3000 души Сенклерови въстаници, Петкови ранени 2, а турците изгубили 60 души; д) на 28 април при Инъдере, Дедеагачко, Петкови убити и ранени 19, а турци 150. В тая схватка и Петко леко бил ранен в бедротата; е) на 6 май при с. Голям Дервент, Димотишко, 400 момчета Петкови сре-

щи 1000 души Сенклерови въстаници с 11 души убити и ранени от Петковите момчета, а от турците само убити имало 35 души, а ранени неизвестно; ж) на 21 май в селото Плаво, Димотишко. Петко с трима свои момчета и трима случайни търговци бил обкръжен от 3000 души турци въстаници. Петко изгубил единия си другар търговец, сам бил ранен леко в дясната буза и ногата, а турци убити 50 души, ранени не известно; з) на 22 май при селата Демирлер и Миселим, Димотишко, турци убити и ранени повече от 200 души, а Петкови момчета 6 и един русин. В тая схватка зели участие и руски войници, защото била близо до самата демаркационна линия; и) на 5 юли в планината Алмалъдах, Димотишко, Петко с 300 момчета срещу 4000 Сенклерови въстаници, турци убити 20 души, ранени неизвестно, а Петкови ранени 4, в това число и сам Петко на три места.

Забележителна е била битката в с. Плаво на 21 май, дето Петко с шест души сполучил да избави всичките селяни здрави и читави от обсадилите ги въстаници-башибозуци. Ний ще представим на читателя тая битка с думите на самия покойния Петко, както ни я сам разказал:

„Беше около 15 май, аз бях извикан в руското комендантство в Одрин, а момчетата ми бяха пръснати на няколко отряда покрай демаркационната линия и зад нея, за да дават отпор на постоянно увеличаещите се Сенклерови въстаници. В това време в руското комендантство в Одрин идвали нарочно пратени от селото гръцко Плаво, Димотишко. хора да молят защита от русите против башибозуците, които заплашвали селото им с опустошаване. Плаво е едно големичко гръцко село и не беше много далеч от демаркационната линия, ала не беше и твърде близо, тъй че русите не можеха нищо да направят. От комендантство-

то ми дадоха четири конника казака под моя заповед и ми възложиха да отида в Плаво и ако има възможност, да изведа селяните и ги прекарам оттам линията. Зех си и двама от моите момчета, а из пътя, случайно ли как ли не зная, присъединиха се и още трима одринчани гърци, които отиваха уж и те за Плаво да купуват тютюн. Те бяха въоръжени с мартинки. След това аз поръчах на моята дружина да бъде готова при първо известие от моя страна какво да прави, като предизвестих де отивам. На 20 май стигнахме благополучно в Плаво, без да забележим по пътя нещо, па и в селото никой не бе идвал. Свихах първенците начело със свещеника и им казах кой ме е пратил и защо, като ги поканих, ако се опасяват и ако искат, да приготвят селяните на другия ден да напуснат селото и ги заведем зад демаркационната линия, дето няма от що да се боят. Въпросът остана окончателно да се реши на утрото, когато по случай празникът Св. Костадин ще бъдат всички в черква. Сутринта бяхме на литургията в черква, когато ми известиха, че край селото приближават башибозуци и го обграждат от всички страни. Стана голяма паника между всички в черквата, аз заповядах на мъжете никой да не мръдне от черквата, а същевременно да усмиряват жените и децата, доде видим каква е работата и какво трябва да правим.

Черквата беше хубава каменна сграда, с широк наоколо двор, тоже обграден с

каменни зидове. На единия край имаше и висока камбанария, на която аз се изкачих с двамата си другари, а на казачите поръчах да пазят тишина в черквата, като заповядах да им доведат конете от квартирата. От камбанарията аз видях, че работата съвсем зле отива: башибозуците са обградили вече цялото село на около, но още не навлизат, а при това са и голяма сган.

За мене беше лесно, но за селяните аз мислех, като какво ли да се стори, за

да не станат жертва на турския фанатизъм. Нямахме какво, зех бързо решение какво да се прави и обявих на другарите ми и тримата въоръжени гърци – наши съпътници – че ще се противим и браним селяните, додето ни дойде помощ, която скоро ще стигне. Друго оръжие нямаше, за да имаме помощ и от самите селяни. След това разпоредих всичките жени и деца да стоят в черквата, мъжете да ги успокояват, като им казах, че който се опита да излезе вън или не се покорява, ще бъде на минутата застрелян. В това време почнаха да приидват изплашени в други жени, деца, бабички, които не бяха по-рано в черква. Заповядах да ги пушат, па пратих и 5–6 по сърцати бабички да обиколят из селото и предизвестят и на другите хора, които би се намерили из къщите. В същото време написах четири еднообразни записки до близкия руски военен пост и моята дружина, па ги връчих по една на всеки казак и им заповядах по четири посоки да излязат от селото и се постараят да стигнат колкото се може по-скоро на местоназначението си. Казаците се метнаха на конете си, прекръстиха се и пуснаха конете си към четирите страни точно тъй както им заповядах, а аз наблюдавах от камбанарията. Когато се шурнаха през редовете на башибозуците, нададох се вистрели и в димът аз не можах да видя никого от четиримата, сполучи ли да мине някой от тях през колелото. Отпосле се указа, че тримата паднали убити, убили и конете им, а четвъртият сполучил да избяга невредим, ала без кон и поради това пеш и чак след пладне едва стигнал и занесъл записката на руския военен пост и от там на дружината ми.

По едно време башибозуците почнаха да навлизат в селото и като видяха де са хората, за приближаха към черквата. В черковния двор имаше струпани дъски и дървета, готвени от селяните да си строят училище.

Продължава в следващия брой

ОТЛИЧИЯ ОТ МИНИСТЪРА НА КУЛТУРАТА

Министърът на културата Боил Банов връчи едни от най-престижните отличия за заслуги за развитието и популяризирането на българската култура и изкуство по повод Деня на народните будители на Руско Русев – главен художествен ръководител на Представителния ансамбъл за народни песни и танци „Китна Тракия“ с грамота и почетен знак „Печат на Цар Симеон Велики“ – сребърен и на Иван Иванов – хореограф на ансамбъла с грамота за развитието и популяризирането на българската култура и изкуство.

Наградата е признание и за дейността на тракийския ансамбъл, в Хасково, който догодина ще чества своя 60 годишен юбилей.

■ Руско Русев

■ Иван Иванов

СЪДБАТА НА ПРОКУДЕНИТЕ ОТ МАЛА АЗИЯ – В КНИГА

Потомка на бежанци от Мала Азия, доц. Тонка Василева, преподавателка в Аграрния университет в Пловдив, продължава да представя книгата си „Незаличимата диря – съдбата на

малоазийските българи“ в различни градове на страната. Последната среща с читатели бе в библиотеката „Пеньо Пенев“ в Димитровград. Изданието е принос към историографията

на прокудените българи и загасналите техни огнища след първата национална катастрофа, последвала Междусъюзническата война. Тази книга се явява като естествено следствие на повишения напоследък интерес на обществото към отнетото българско

землище и съдбата на стотиците хиляди бежанци, които са били принудени с насилие да напуснат родните си домове.

Авторката на книгата е родена в село Орешино, Ивайловградско. Като потомка на малоазийски българи израства със спомени за своята баба от село Урумча, Мала Азия. Дъл-

боко в детското ѝ съзнание се връзват картините на бежанския път, предадени със сълзи и лъч надежда. Прехвърляйки фронтната линия под дъжд от куршуми, дядо ѝ и групичка българи преминават на страната на българската армия, за да се бият за България, която никога не са виждали, но силно са обичали.

ТРАКИЙЦИ ОТ ХАСКОВО ЧЕСТВАТ ДЕНЯ НА НАРОДНИТЕ БУДИТЕЛИ

АНЕТА ГЕОРГИЕВА

По традиция „Георги Сапунаров“ и народното читалище „Тракия – 2008“ всяка година организират честване на Деня на народните будители. Тази година, честването се проведе в салона на дружеството, като целта беше да се включат

повече млади хора.

На тържеството бяха младежите и децата от ОП „Младежки дейности“ – Хасково, детската група посвободно изучаване на предмета – история при Основно училище „Св. Климент Охридски“, участниците в детския танцов състав при „Пъстрица“ при читали-

ще „Тракия – 2008“, децата от клуб „Млад краевед“ при Регионалната библиотека „Христо Смирненски“ Хасково и др.

На тържеството присъстваха бивши и настоящи учители, историци, писатели и краеведи от региона.

Децата от училище „Св. Климент Охридски“ с ръководител историка Георги Илиев прочетоха изключително есета за почти всички

хасковски будители.

Ученичката Моника Джелепова от школата по етнография при ОП „Младежки дейности“ с ръководител Нели Арнаудова направи своя презентация за народния будител Капитан Петко войвода.

След това всички деца, участващи в тържеството, поднесоха цвета пред паметника на Капитан Петко войвода.

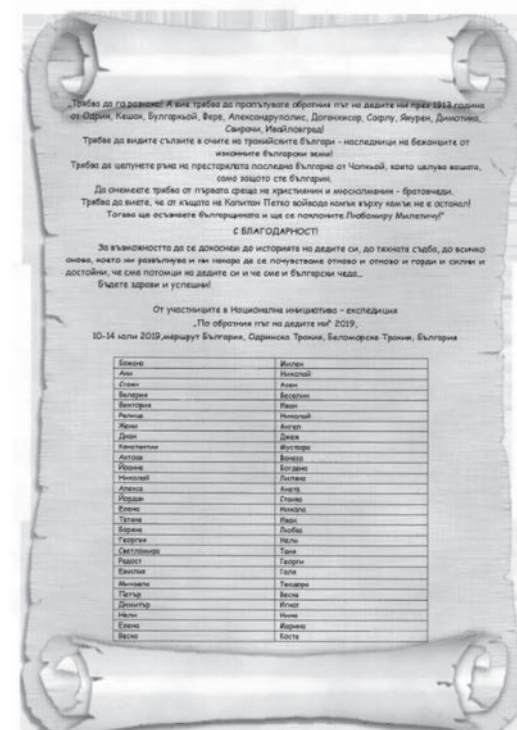
ПОЗДРАВЛЕНИЯ ЗА УЧИЛИЩЕТО С ИМЕТО НА МИЛЕТИЧ

148 Основно училище „Проф. д-р Любомир Милетич“ в София отбеляза патрония си празник и отдаде почит на народните будители. Учениците и учителите получиха поздравителен адрес от председателя на Съюза на тракийските дружества в България Красимир Премянов. Те, като най-активни участници в инициативите, организирани от Тракийската организация бяха поздравени и от Тракийското сдружение „Национална инициатива „Завръщане към корените“ и По обратния път на дедите“ и от тракийското дружество в София. Имаше още много поздравления. Вълнуващо слово произнесе Ани Деянова, директор на училището. А децата омаяха всички със своите изпълнения.

БЛАГОДАРСТВЕН АДРЕС ОТ УЧАСТНИЦИТЕ В „ПО ОБРАТНИЯ ПЪТ НА ДЕДИТЕ НИ“

Участниците в Националната инициатива-експедиция „По обратния път на дедите ни“ през 2019 г. благодарение на голямата награда от Националния конкурс „Завръщане към корените“, изпратиха благодарствено писмо до организаторите – Съюза на тракийските дружества в България и Национално тракийско сдружение „Завръщане към корените“.

Ученици, директори на училища, преподаватели по българска литература и история поднасят своята благодарност на организаторите за възможността да се докоснат до историята на своите деди, до тяхната съдба, до всичко онова, което ги е накарало да се почувстват специални, горди, силни и достойни, че са потомци на дедите си и български чеда, за вълнуващите мигове, запомнящи се и оставящи диря след себе си за дълго!

ВРЪЧЕНА НАГРАДА ОТ ИМЕТО НА СДБ

Председателят на Съюза на тракийските дружества в България Красимир Премянов връчи юбилеен медал „175 години Капитан Петко войвода“ на Румяна Борисова от гр. Павликени, потомка на тракийски бежанци от с. Търново Узункюприяйска област, Одринска Тракия по случай 60-годишния ѝ юбилей и за нейната пословична синовна обич и преклонение и всеотдайност към историята и съдбата на дедите, към историята и съдбата на тракийските бежанци, към историята и съдбата на Тракия и за онзи плам присъщ на потомците на тракийски бежанци, които милеят и не пестят време и сили за тракийската кауза.

ТРАКИЙСКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А, тел.: 02/987 48 96 Печат: НЮЗПРИНТ ЕООД

Абонирайте се!

Каталожен номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, Иван ГАЙДАРОВ -зам. гл. редактор, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Елена АЛЕКОВА, Никола ИНДЖОВ и Хубен СТЕФАНОВ; Главен редактор: Тодор КОРУЕВ e-mail: vesttrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел.02/986 71 26; факс:02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC:STABGSGF
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/412 12 36, 0886 746 044; Златка Янева (Сливен) – 0897601560; Анета Георгиева (Хасково) - 0894 044 420; Веска Ламбова (Шумен) – 0877 71 85 03; Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

Глухите камъни – раят на златотърсачите

Виден тракийски владетел бил погребан заедно с девет вола злато, гласи преданието

Родопска планина освен един от най-силните енергийни центрове в целия свят е и изключителна златодобивна мина. Красивият балкан пази в недра си несметно количество злато, рубини, аквамарини и други благородни метали. Самородно злато се добива от много реки най-вече около Маджарово. Но едно историческо кътче, което стои по-встрани от голямата шумотевица, може да се окаже скритият коз на златотърсачите у нас. Става дума за едно от най-мистичните места в Източните Родопи – тракийското светилище Глухите камъни. „Възвишенията около това свещено място са златоносни. Колеги златотърсачи са промивали самородно злато там и го потвърждават. Организирам експедиция в най-скоро време до това тракийско светилище с геолог и археолог. Ще видя отблизо тези тайнствени кръгове, наречени шарапани. Има хипотеза, че са използвани за промиване на руда от робите едно време, а впоследствие и на злато, което е по-тежко и е оставало на дъното, докато всичко останало е заминавало“, сподели пред „България Днес“ Кирил Стаменов, председател на Асоциацията на търсачите на самородно злато. Преди броени дни той се завърна от експедиция в околностите на Свиленград и Любимец. „Направихме експедиция за търсене и взимане на проби за самородно злато, но никъде нямаше вода. Набелязахме доста златоносни реки,

и къщи, който е бил разположен от връх Марина към река Арда. Това става ясно при разкопките през 2008 г., когато се установява, че границите на комплекса са много по-големи от първоначалните предположения. Светилището е разположено върху четири скални масива, разделени от дълбоки проломи. Намира се в най-високите части на източнородопския рид Гората при надморска височина 500-560 метра в землището на село Вълче поле. Намира се в рамките на община Любимец не-

посредствено до землището на село Ефрем, община Маджарово. Оттук се открива поглед и към началото на язовир „Ивайловград“ при село Бориславци. На около 700 метра източно от местността се намира едноименният връх – Глухите

камъни. „Преди години траките са издигали култ към камъка. Има и друга хипотеза на български археолози, че тези кръгове, наречени шарапи, издълбани в скалите, са служели като своеобразна карта, посочваща къде в района се намира злато. Това скално светилище е обвито в много мистерии, легенди и хипотези“, добави още пред вестника шефът на златотърсачите у нас. През годините иманяри нанасят големи щети.

Те от години ровят из района в търсене на огромно златно имане. За него разказва легенда, предавана от поколение на поколение в близкото село Малко градище. Според преданието някъде в района на връх Никулден бил погребан виден тракийски владетел заедно с „девет вола злато“. Вярва се, че всяка година на 6 декември скритото в пещера тракийско злато се показва и ярко заблестява. „Зато-

ва не е хубаво да се казват точните местонахождения на златоносни места. Но това от години е обект на небивал интерес. Такива има в района на Маджарово. Местни хора ни насочиха и към златоносни реки в Кърджалийска област, от които ще вземем проби в момента, в който водата се върне“, категоричен е златотърсач №1 в България. (КРОСС)

